

רשומות

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

5 ביוני 2023

1627

ט"ז בסיוון התשפ"ג

עמוד

הצעת חוק בתי דין רבניים (סדרי דין בעת מצב חירום מיוחד), התשפ"ג-2023 1090

**הצעת חוק בתי דין רבניים (סדרי דין בעת מצב חירום מיוחד),
התשפ"ג-2023**

הגדרות

1. בחוק זה –

"בית דין" – בית דין רבני אזורי ובית הדין הרבני הגדול;

"חוק להסדר התדייניות" – חוק להסדר התדייניות בסכסוכי משפחה, התשע"ה-2014¹;

"מצב חירום מיוחד" – מצב שבו השתבשו סדרי החיים התקינים במדינה או בחלק ממנה מחמת מצב הביטחון, מחמת חשש ממשי לפגיעה חמורה בבריאות הציבור או מחמת פגע טבע, ובשל כך לא ניתן לקיים פעילות שגרתית בבתי הדין;

"ראש בית הדין" – כל אחד מאלה, לפי העניין:

(1) לגבי בית הדין הרבני הגדול – נשיא בית הדין הרבני הגדול או דיין אחר של בית הדין הרבני הגדול שהנשיא קבע לכך;

(2) לגבי בית דין רבני אזורי – ראש אבות בית דין רבני אזורי שבו הוא מכהן, ואם אין בבית הדין ראש אבות בית דין – אב בית הדין הרבני האזורי שבו הוא מכהן; מכהנים בבית דין רבני כמה אבות בית דין, יהיה ראש בית הדין הוותיק שבהם, ובין בעלי ותק שווה – הקשיש שבהם.

החלת הוראות החוק

2.

(א) הוראות סעיפים 3 עד 5, כולן או מקצתן, יחולו על בתי הדין, כולם או מקצתם, אם פרסם השר לשירותי דת הודעה על כך בשל מצב חירום מיוחד (להלן – ההודעה).

ד ב ר י ה ס ב ר

ג. מגפה עולמית – לפני כ־3 שנים התפרצה מגפת הקורונה בכל העולם, לרבות ישראל, ובמדינות ואזורים רבים הוכרו על סגר והוגבלה התנועה. לסגר יש השפעה ישירה על העבודה התקינה של מערכת השיפוט.

בתקופת שיא מגפת הקורונה, באמצע שנת 2020, הותקנו תקנות הדיינים (סדרי דין בבתי הדין הרבניים בעת מצב חירום מיוחד) (הוראת שעה), התש"ף-2020. התקנות הותקנו לתקופה של שנה בלבד, מאחר שוועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת סברה שיש לחוקק את הוראות החירום בחוק ראשי.

נוסח הצעת החוק תואם לנוסח התקנות כפי שגובשו לאחר דיון מפורט בוועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת; הצעת החוק נועדה לתת מענה למגוון של בעיות מיוחדות המצריכות הפעלה של בית הדין הרבני במצבי חירום למיניהם.

סעיף 1 מוצעות הגדרות למונחים שיש בהם שימוש בהצעת החוק.

סעיף 2 מוצע לקבוע כי החלת הוראות סעיפים 3 עד 5, כולן או מקצתן, תותנה בפרסום הודעה של השר לשירותי דת על קיום מצב חירום מיוחד. עוד מוצע

כללי מטרתו של חוק זה היא לאפשר את הפעלת בתי הדין הרבניים בעת מצב חירום מיוחד בדומה לדרכי ההפעלה המקובלות בבתי המשפט ובבתי הדין השרעיים והדרוזיים, בשינויים המתאימים.

בישראל ייתכנו שלושה מצבי חירום שיכולים להתקיים בכל שעה ולהשפיע על העבודה בבתי הדין הרבניים, ואלו הם:

א. מצב מלחמה (כללי, אזורי או מקומי) – בתי הדין הרבניים פזורים בכל חלקי הארץ, וחלקם נמצאים בקרבה לאזורי עימות. בדרום – בתי הדין אשדוד אשקלון ובאר שבע (כולל סניף באילת), בצפון – בתי הדין טבריה-צפת וחיפה, ובמרכז הארץ – בתי הדין תל אביב, נתניה, פתח תקווה ורחובות. מצב חירום יכול להשפיע על העבודה התקינה של המערכת השיפוט באופן ישיר, באופן מלא או חלקי. במבצע שומר החומות נורו טילים על תל אביב, אשדוד, אשקלון ובאר שבע, והתעורר צורך להודיע על מצב חירום מיוחד בעבור חלק מבתי הדין.

ב. מצב רעידת אדמה – בתי הדין פזורים בכל חלקי הארץ וחלקם נמצאים בקרבה לאזור השבר הסורי-אפריקאי. בעת רעידת אדמה יש סכנה מיידית לעבודת בתי הדין הקרובים לאזורי השבר.

¹ ס"ח התשע"ה, עמ' 116.

(ב) תחולתן של ההוראות כאמור בסעיף קטן (א) תהיה מן המועד שנקבע בהודעה, אף אם קדם לפרסומה ברשומות, ועד למועד שייקבע.

(ג) פרסום הודעה כאמור בסעיף קטן (א) ייעשה בסמוך ככל האפשר למועד חתימתה, באתר האינטרנט של בתי הדין הרבניים וכן בשידורי רדיו או טלוויזיה או בשני עיתונים יומיים, וכמו כן ייעשה ברשומות; הנוסח שפורסם ברשומות הוא המחייב אף אם קדם לו פרסום בדרך אחרת.

3. (א) בתקופת תוקפה של ההודעה יקוימו דיונים רק בעניינים המפורטים להלן: עניינים שבהם יקוימו הליכים

(1) בקשות לסעד זמני שנועדו לשמר מצב קיים, לרבות צו לעיכוב יציאה מן הארץ, או בקשות לביטול סעד כאמור;

(2) בקשות לסעד דחוף לפי סעיף 5(א)(3) לחוק להסדר התדייניות;

(3) בקשות דחופות לקיצור תקופת עיכוב ההליכים כמשמעותה בסעיף 3(ה) לחוק להסדר התדייניות, בעניינים האלה:

(א) העברת ילד למסגרת חינוכית;

(ב) טיפול פסיכולוגי בקטין;

(ג) מקרה חריג שבו המליצה יחידת הסיוע, כהגדרתה בחוק האמור, לאפשר הגשת תובענה בעניין מסוים מן הטעם שהמתנה לתום תקופת עיכוב ההליכים תגרום נזק של ממש לצדדים או לילדיהם;

(4) בקשות דחופות לפי חוק בתי דין דתיים (כפיית ציות ודרכי דיון), התשט"ז-21956;

(5) בקשות דחופות לפי חוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), התשי"ג-1953³, שנועדו למנוע עיגון;

(6) הליכים לפי חוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991⁴ ולפי חוק מניעת הטרדה מאיימת, התשס"ב-2001⁵;

ד ב ר י ה ס ב ר

דחופות לפי חוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), התשי"ג-1953, וחוק בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גירושין), התשנ"ה-1995, שנועדו למנוע עיגון; הליכים לפי חוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991, ולפי חוק מניעת הטרדה מאיימת, התשס"ב-2001; בקשות דחופות לבירור יהדות כשכבר נקבע מועד קרוב לעריכת הנישואין; בקשות דחופות לאישור הסכם גירושין או מתן היתר נישואין; סידור גט, וכן עניינים שדיין יחיד מוסמך לדון בהם. מאחר שלא בכל העניינים שפורטו קיימת דחיפות מוחלטת, מוצע שבפרטי העניינים שצוינו בסעיף קטן (ב) המוצע, תידרש הדחיפות להיקבע בידי ראש בית דין.

עוד מוצע לקבוע הוראה כללית ולפיה מועד דיון בעניין שאינו מן העניינים המפורטים בסעיף קטן (א), שנקבע לתקופת תוקפה של ההודעה – בטל, ומועד דיון לעניין כאמור ייקבע מחדש למועד שלאחר תום תקופת תוקפה של ההודעה, אלא אם כן ראש בית דין יקבע, מטעמים שיירשמו, ובכללם בשל דחיפות העניין והיכולת לשמור

לקבוע כי תחולת ההוראות כאמור תהיה מן המועד שנקבע בהודעה, אף אם קדם לפרסום ברשומות, ועד למועד שייקבע בהודעה, וכי ההודעה תפורסם באמצעי תקשורת מקובלים.

סעיף 3 מוצע לקבוע את העניינים או סוגי העניינים שבהם יקוימו דיונים חרף מצב החירום המיוחד, וזאת בשל אופיים הדחוף של אותם עניינים:

בקשות לסעדים זמניים שנועדו לשמר מצב קיים, לרבות צו לעיכוב יציאה מן הארץ וכן בקשות לביטול של הסעדים הזמניים כאמור;

בקשות לסעד דחוף לפי סעיף 5(א)(3) לחוק להסדר התדייניות בסכסוכי משפחה, התשע"ה-2014 (להלן – החוק להסדר התדייניות); בקשות דחופות לקיצור תקופת עיכוב ההליכים כמשמעותה בסעיף 3(ה) לחוק להסדר התדייניות, בעניינים שפורטו; בקשות דחופות לפי חוק בתי דין דתיים (כפיית ציות ודרכי דיון), התשט"ז-1956; בקשות

² ס"ח התשט"ז, עמ' 40.

³ ס"ח התשי"ג, עמ' 165.

⁴ ס"ח התשנ"א, עמ' 138.

⁵ ס"ח התשס"ב, עמ' 6.

- (7) בקשות דחופות לביור יהדות כשכבר נקבע מועד קרוב לעריכת הנישואין;
 (8) בקשות דחופות לאישור הסכם גירושין או מתן היתר נישואין;
 (9) סידור גט;
 (10) עניינים שדיין יחיד מוסמך לדון בהם.

- (ב) הדחיפות לעניין סעיף קטן (א)(1), (3) עד (5) ו-(7) תיקבע בידי ראש בית הדין.
 (ג) מועד דיון בעניין שאינו מן העניינים המפורטים בסעיף קטן (א), שנקבע לתקופת תוקפה של ההודעה – בטל; מועד דיון לעניין כאמור ייקבע למועד שלאחר תום תקופת תוקפה של ההודעה.
 (ד) על אף האמור בסעיף קטן (א), רשאי ראש בית הדין, מטעמים שיירשמו, ובכללם דחיפות העניין והיכולת לשמור על כללי הזהירות הנדרשים בשל קיומו של מצב החירום, לקבוע –
 (1) כי הליך מסוים הנמנה עם העניינים המפורטים בסעיף קטן (א) – לא יידון;
 (2) כי הליך מסוים שאינו נמנה עם העניינים המפורטים בסעיף קטן (א) – יידון;
 (3) כי בהליך מסוים יתקיים דיון במותב של שלושה.

4. הארכת מועדים
 תקופת תוקפה של ההודעה לא תבוא במניין הימים לעשיית דבר שבסדרי דין או בנוהג, שנקבעו בחיקוק או שקבע בית הדין, ובכלל זה מניין ימי תקופת עיכוב ההליכים בהתאם לחוק להסדר התדיינות, אלא אם כן קבע בית הדין אחרת בהחלטה, מטעמים מיוחדים שיירשמו.
 5. אגרה
 אגרה שיש לשלמה, לפני תחילת הליך, לפי סעיף 27 לחוק הדיינים, התשט"ז–1955,⁶ יידחה תשלומה עד תום תקופת תוקפה של ההודעה, אם הוגשה עם פתיחת ההליך בקשה לכך.

ד ב ר י ה ס ב ר

- סעיף 5** כדי להקל על ציבור הפונים לבתי הדין הרבניים בתקופת חירום מוצע לקבוע כי תשלום אגרה שיש לשלמה, לפני תחילת הליך, יידחה עד תום תקופת תוקפה של ההודעה, אם הוגשה עם פתיחת ההליך בקשה לכך.
סעיף 4 מאחר שמדובר בתקופת חירום, מוצע לקבוע כי תקופת תוקפה של ההודעה על קיום מצב חירום מיוחד לא תבוא במניין הימים שנקבעו בחיקוקים שפורטו, לרבות תקופת שקבע בית דין בהחלטה, אלא אם כן קבע בית הדין אחרת בהחלטה, מטעמים מיוחדים שיירשמו.

⁶ ס"ח התשט"ז, עמ' 68.